

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารทุกประเภทล้วนให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งต่อผู้รับสาร โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์อาจนับว่าเป็นสื่อที่สร้างความบันเทิงและได้รับความนิยมมากที่สุด ด้วยเพราะธรรมชาติของสื่อชนิดนี้ที่ให้ทั้งภาพและเสียง และยังเทคโนโลยีมีความทันสมัยก้าวไปไกล สื่อโทรทัศน์ยังสามารถเข้าถึงผู้ชมที่บ้านได้อย่างทั่วถึงแม้จะอยู่ห่างไกลเพียงใด ทำให้การผลิตรายการโทรทัศน์สามารถพัฒนาได้หลากหลายรูปแบบ จากเดิมที่เน้นด้านสาระข่าวสารเป็นส่วนใหญ่ ก็ได้มีการพัฒนารูปแบบรายการที่แตกต่างกันไป หรือทำรายการเพื่อผู้ชมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทำให้โทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนทุกเพศทุกวัยได้อย่างใกล้ชิดที่สุด นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์ยังเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ช่วยสร้างความรู้และประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้รับสารเช่นกัน ผู้ชมที่บ้านสามารถซึมซับความคิด อุดมการณ์ต่างๆ ได้อย่างไม่รู้ตัว เพราะลักษณะรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ มีทั้งภาพ แสง และเสียง รวมทั้งความบันเทิงที่สอดแทรกอยู่ในสื่อโทรทัศน์ ซึ่งอาจได้ข้อสันนิษฐานที่ว่า ในเมื่อผู้ชมที่บ้านเป็นผู้เลือกเปิดรับสื่อชนิดนี้ด้วยความสมัครใจแทนที่จะเลือกใช้สื่อประเภทอื่น ดังนั้นผลพลอยได้ที่คาดว่าจะตามมาคือผู้ชมที่บ้านจะสามารถรับอุดมการณ์ทางความคิดจากรายการต่างๆทางโทรทัศน์ได้ดีมากขึ้นชนิดหนึ่ง ซึ่ง McQuail ได้กล่าวไว้ว่า แนวโน้มของสื่อมวลชนว่าจะทรงอิทธิพลมากเสียจนสามารถเข้าไปแทนที่อิทธิพลเดิมจาก สถาบันโรงเรียน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และ จากกลุ่มเพื่อนฝูง

ในเมื่อสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลในการรับรู้ของสังคม ดังนั้นในการผลิตเนื้อหารายการจำเป็นที่จะต้องเลือกว่าจะเสนอเนื้อหาประเภทใด และให้ความหมายกับสิ่งต่างๆที่ปรากฏในสื่ออย่างไร มิใช่คำนึงถึงแต่สาระประโยชน์ในรายการเพื่อความรู้ เช่น ข่าว สารคดี หรือ รายการเพื่อการศึกษาเท่านั้น รายการบันเทิงประเภทต่างๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้ชมที่บ้านจำนวนมาก เพราะผู้ชมต่างให้ความสนใจและเปิดรับชมเป็นจำนวนมากกว่ารายการเพื่อสาระความรู้เพียง

อย่างเดียวนั้น ในการผลิตรายการเพื่อความบันเทิงผู้ผลิตต้องพิจารณาถึงอิทธิพลต่างๆ ที่แฝงอยู่ทั้งในรูปของละครคอน รายการเกมโชว์ รายการวาไรตี้โชว์ เป็นต้น ที่มีรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอในแนวตื่นเต้น เพื่อผันจินตนาการสูง นอกจากนี้ยังมีรายการบันเทิงอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นการสอดแทรกสาระประโยชน์ไว้ด้วย เรียกว่ารายการเพื่อสาระบันเทิง โดยมีเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น รายการอภิปราย รายการแนะนำ และ รายการสัมภาษณ์ โดยรายการเพื่อสาระบันเทิง คนดูมักให้ความสนใจในรายการสัมภาษณ์มากที่สุด เมื่อพิจารณาจากผังรายการพบว่ารายการสัมภาษณ์เป็นรายการที่มีการผลิตเพื่อออกอากาศมากกว่ารายการประเภทเดียวกัน เพราะรายการสัมภาษณ์เป็นการนำบุคคลที่มีเรื่องราวน่าสนใจมาพูดคุยในแง่มุมต่างๆกัน ให้สาระน่าสนใจ และบางครั้งมีประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการ และการดำรงชีวิตประจำวันให้กับผู้ที่เปิดรับชมเป็นอย่างมาก

รายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้ชมทางบ้านให้ความสนใจเปิดรับชม เพราะมนุษย์เราทุกคนมีสัญชาตญาณความอยากรู้อยากเห็น จึงมีการซักถามข้อข้องใจในเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งเรื่องทางสังคมที่สร้างผลกระทบต่อสังคมและเกิดผลกระทบจากสังคมทั้งสิ้น ทั้งนี้เป็นไปตามหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมหรือความเป็นจริงให้คนในสังคมได้รับรู้ ในขณะที่เดียวกันก็ได้สร้างความคิด การรับรู้ และความเข้าใจให้กับคนในสังคมด้วย ดังนั้นรายการสัมภาษณ์จึงถือว่ามีค่าสำคัญรายการหนึ่งที่สร้างความรู้ ความเข้าใจและความเข้าใจของสังคมได้ด้วยวิธีที่ง่ายและลึกซึ้งทีเดียว เพราะรายการสัมภาษณ์เป็นการนำบุคคลที่มีเรื่องราวน่าสนใจมาพูดคุยในแง่มุมต่างๆกัน ให้สาระน่าสนใจและบางครั้งมีประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและการดำรงชีวิตประจำวันให้กับผู้ที่เปิดรับชมเป็นอย่างมาก

แม้รายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์จะทำหน้าที่สื่อสารกับประชาชนโดยการถ่ายทอดความคิด ค่านิยม และทัศนคติต่างๆแก่ประชาชน ผ่านทางเนื้อหาในรายการสัมภาษณ์แล้ว สิ่งหนึ่งที่จะต้องติดตามหลักของการสื่อสารมวลชน ก็คือ การเสนอความบันเทิง

ความบันเทิงของรายการประเภทนี้อยู่ที่การเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น การนำเสนอด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ในขณะที่เล่าเรื่อง ทำให้ผู้ชมมีอารมณ์และความรู้สึกร่วมไปกับการสัมภาษณ์นั้นๆ เสมือนว่าผู้ให้สัมภาษณ์กำลังเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงให้ผู้ชมทางบ้านรับฟังโดยไม่มีการเสริมหรือเติมแต่ง "...สามารถรู้ถึงบรรยากาศความตึงเครียดของการสัมภาษณ์ รู้สึกหงุดหงิดเมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์มัวแต่เงินอายุ รู้สึกขบขันกับคำตอบชวนหัวของผู้ถูก

สัมภาษณ์ นอกจากนี้การสังเกตเห็นกิริยาท่าทางของผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์มีปฏิกริยาโต้ตอบกันในท่าทางที่เศร้า หรือสนุกสนาน ซึ่งช่วยสร้างการมีส่วนร่วมในรายการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้ชมมีอาการคล้อยตามและใส่ใจความรู้สึกตามเหตุการณ์ที่เห็น...” (เมตตา กฤตวิทย์, 2534 : 131) ด้วยธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์ที่สื่อประเภทอื่นไม่สามารถทำได้แม้ว่าจะพยายามสอดแทรกรายละเอียดต่างๆประกอบให้ผู้อ่านเห็นภาพก็ตาม สื่อวิทยุทำหน้าที่ได้เพียงการสื่อผ่านเสียงให้คนทางบ้านรับรู้เรื่องราวและอารมณ์ได้เพียงน้ำเสียงที่เกิดขึ้น ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์มีลักษณะเหมือนผู้เล่าหรือบรรยายการสัมภาษณ์ให้แก่ผู้อ่านและมีเพียงภาพถ่ายเท่านั้น ขณะที่ผู้ชมรายการทางโทรทัศน์สามารถเห็นภาพแซ่รับเชิญเคลื่อนไหว พูด รู้สึก และได้ยินสิ่งต่างๆด้วยตนเองจากปากคำของผู้ถูกสัมภาษณ์เองโดยไม่ต้องบรรยายจึงเกิดความน่าเชื่อถือมาก เพราะมีทั้งภาพและเสียงปรากฏเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันเป็นหลักฐานยืนยัน ดังนี้ รายการเนชั่นนิวส์ทอล์ค - ที่เชิญนักการเมืองที่มีกระแสข่าวในแง่ลบมาพูดถึงเหตุการณ์นั้นๆ รายการคู่ทรหด - เป็นรายการสัมภาษณ์คู่สามีภรรยา เพื่อนำเสนอความรัก ความเข้าใจ ปัญหาต่างๆที่ประสบตลอดจนความลำบากที่ทั้งคู่ต้องเจอ กว่าจะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆมาได้จนพบกับความสุข หรือ รายการเปิดอก - นำอดีตมือปืนรับจ้างที่เคยติดคุกมาแล้วให้ฟังถึงประสบการณ์ต่างๆที่เคยพบ เป็นต้น

ด้วยเหตุผลเหล่านี้อาจมีส่วนทำให้กับผู้ชมทางบ้านสนใจรายการสัมภาษณ์มากขึ้น จึงเกิดการพัฒนารายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ ให้น่าสนใจและน่าติดตามหลายรูปแบบหลายอารมณ์ ที่สามารถเรียกรอยยิ้ม ความตื่นเต้น เสียงหัวเราะ น้ำตาแห่งความโศกเศร้า เป็นอุทาหรณ์ และให้ข่าวสารที่ทำให้เป็นคนหันต่อเหตุการณ์ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ารายการสัมภาษณ์เป็นรายการที่ให้ทั้งสาระและความบันเทิงที่สร้างความน่าสนใจได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ารายการบันเทิงประเภทอื่น ฉะนั้นผู้ผลิตรายการต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่เพื่อที่จะครองใจให้ได้รับความนิยมจากคนดูให้มากที่สุด

จากจุดเริ่มต้นของรายการสัมภาษณ์ในเมืองไทยแต่เดิมเริ่มที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหมสร้างเป็นแห่งแรกในเมืองไทยโดย นายจ่านอง รั้งสิกุล มีบทบาทสำคัญยิ่งในการก่อตั้งจนได้รับการยกย่องว่าเป็น บิดาแห่งวงการโทรทัศน์ไทย นอกจากนี้ยังได้ริเริ่มรายการใหม่ๆอีกมาก และหนึ่งในรายการต่างๆก็คือรายการสารคดีสดของไทยๆ คือ “รายการสารานุกรมทางอากาศ” แม้รูปแบบรายการจะบ่งบอกว่าเป็นสารคดีสดก็ตาม แต่ลักษณะการจัดรายการถือว่ามี ความคล้ายกับรายการสัมภาษณ์โดยทั่วไป เพราะเป็นลักษณะของการเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อถามตอบให้ได้เนื้อหาสาระในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง “...ผู้ทรงคุณวุฒิ ททยอยกันมาแล้ว เรื่องน่ารู้เช่น อาจารย์ระพี สาคริก เรื่องกล้วยไม้...แม้แต่อาจารย์สุกิจ นิมมานเหมินทร์ ก็เคย

มาร่วมออกอากาศ...” (พิชัย วาสนาส่ง. ตำนานโทรทัศน์ไทย...กับจ่านง รั้งสิกุล : 59) โดยเนื้อหา รายการเป็นการสัมภาษณ์เพื่อต้องการคำตอบในประเด็นต่างๆทั่วไป เปรียบได้กับการหาคำตอบ จากการเปิดหนังสือสารานุกรม เพียงแต่ในลักษณะนี้เป็นการหาคำตอบจากคำบอกเล่าของผู้ เชี่ยวชาญที่เชิญมาแต่ละครั้ง จากลักษณะดังกล่าวของรายการที่เป็นการถามเพื่อหาคำตอบใน การเสริมสร้างความรู้เป็นส่วนใหญ่ แต่ยังไม่มียกรการสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาและการนำเสนอที่ต่าง ออกไป

ต่อมามียกรการหนึ่งที่มีลักษณะเป็นรายการทอล์คโชว์ หรือรายการสัมภาษณ์ที่มีการนำ เสนอเนื้อหาที่ต่างไป โดย วิไล อิศสระได้นำแนวความคิดที่ต้องการเสนอเนื้อหาที่เน้นตัวบุคคลที่ มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางที่หลากหลาย เพื่อให้เห็นถึงความมานะ พากเพียร และความรู้ ของบุคคลนั้นๆเพื่อให้เป็นบุคคลตัวอย่างแก่ผู้ชมทางบ้านในการดำเนินชีวิตต่อไปนั่นก็คือ “รายการหนึ่งในร้อย” ซึ่งนายจ่านง รั้งสิกุลได้แนะนำว่า “... รายการประเภทนี้ยังไม่มี (ในระยะ นั้น) และควรเป็นผลงานของบุคคลหรือคณะบุคคลก็ได้ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น อีกทั้ง ยังเป็นการส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้ทำงานเพื่อสังคมประเทศชาติอีกด้วย...” (วิไล อิศสระ. ตำนาน โทรทัศน์ไทย...กับ จ่านง รั้งสิกุล : 361)

โดยรายการ “หนึ่งในร้อย” ได้ออกอากาศครั้งแรกทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ทุกวันเสาร์วัน เสาร์ หลังข่าว ซึ่งรายการนี้มีวิธีการนำเสนอเหมือนรายการทอล์คโชว์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการ แสดง พิธีกร บางครั้งก็มีเทปมาประกอบรายการในระหว่างการสัมภาษณ์ด้วยเช่นกัน “...รายการ ในระยะเริ่มแรกมีแขกรับเชิญดังนี้ อาทิ :

■ เพลงไทยแต่งร่วมสมโภชกรุง 200 ปี โดยอาจารย์มนตรี ตราโมท

■ หนังสือชุดลักษณะไทยโดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมท

■ ศิลปินยอดเยี่ยมของประเทศไทยคุณมีเซียม ยิบอินซอย...” (วิไล อิศสระ. ตำนาน โทรทัศน์ไทย...กับ จ่านง รั้งสิกุล : 363)

“...ต่อมาได้มีลักษณะรายการสัมภาษณ์ที่คล้ายกันก็คือ “เกร็ดชีวิตคนดัง” ทางช่อง 5 ที่ ถือว่าเป็นการเอาแบบอย่าง “จอห์นนี่ คาร์สัน” มา และที่ถือว่าเกิดเป็นรายการแรกจริงๆนั่นเมื่อ ประมาณปี 2530 เสนอเป็นรายการสุดท้ายของคืนวันจันทร์เดือนละครั้งเท่านั้นเอง...คุณประภัสร์ ศรลัมภ์ เป็นพิธีกร...” (มีเดีย, 2533 : 107) โดยรูปแบบรายการเน้นการสนทนาเพื่อให้ได้เนื้อหา

สาระเป็นหลักโดยไม่มีความบันเทิงแทรกในรายการเลย จากการนำเสนอเช่นนี้ทำให้รายการมีลักษณะเป็นทางการบางครั้งทำให้เกิดความเครียดในขณะที่เปิดรับชม อย่างไรก็ตามที่รายการเกร็ดชีวิตคนดังในยุคนี้กลับไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร นอกจากนี้รายการนี้ก็มีเพียงเดือนละครั้งเท่านั้น จึงทำให้ขาดการติดตามจากคนดู

ต่อมารายการสัมภาษณ์ที่ถือว่าเข้ามาจุดประกายให้กับวงการโทรทัศน์ก็คือ "รายการคืนนี้ที่ช่อง 9" ผลงานของบริษัท แปซิฟิค อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น จำกัด ที่สร้างสีสันและความบันเทิงได้ผลเป็นที่น่าพอใจทั้งผู้ผลิตรายการและที่สำคัญคือผู้ชมทางบ้านให้การต้อนรับเป็นอย่างดี "...คืนนี้ที่ช่อง 9 เป็นการผลิตรายการโดยได้ต้นแบบจากรายการ "จอห์นนี่ คาร์สัน" ประเทศสหรัฐอเมริกา เน้นการสนทนาอย่างมีสาระและแฝงอารมณ์ขันกับบุคคลที่น่าสนใจในรอบสัปดาห์ มีการสอดแทรกความบันเทิงบ้างเล็กน้อยจากการแสดงของแขกรับเชิญบ้าง จากดนตรีสดบ้าง..." (มีเดีย, 2533 : 108) จึงทำให้รายการนี้อยู่ในความสนใจของผู้ชมทางบ้านเป็นจำนวนมาก แต่ด้วยเหตุผลบางประการทำให้ "คืนนี้ที่ช่อง 9" ได้เปลี่ยนมาเป็น "ที่นี่ กรุงเทพฯ" โดยออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และผลที่ได้รับก็เป็นที่น่าพอใจมากขึ้น เพราะมีทั้งแฟนรายการเก่าจากคืนนี้ที่ช่อง 9 และได้ผู้ชมขยายวงกว้างมากกว่าก่อน ด้วยศักยภาพทางการส่งกำลังขยายคลื่นโทรทัศน์ของสถานีช่อง 7 ถึงอย่างนั้นก็ตาม ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ความน่าสนใจ ความตื่นเต้นและความน่าติดตาม สิ่งเหล่านี้ต่างหากเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ รายการ "ที่นี่ กรุงเทพฯ" ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

ต่อมา บริษัทแปซิฟิค อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น จำกัด ผู้ผลิตรายการ "ที่นี่ กรุงเทพฯ" มีเหตุขัดแย้งกับทางสถานีช่อง 7 จึงได้ย้ายรายการไปที่สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และยังใช้ชื่อรายการเหมือนเดิม แต่ในขณะเดียวกัน วิทวัส สุนทรวิเนตร พิธีกรจากที่นี่ กรุงเทพฯ ได้แยกตัวมาผลิตรายการ "สี่ทุ่มสแควร์" ในนามบริษัท คอนสแตนท์ แอดเวอร์ไทซิง จำกัด ออกอากาศทางสถานีช่อง 7 เหมือนเดิม ในรูปแบบที่คล้ายกันโดยเน้นการสัมภาษณ์เป็นหลัก แต่ก็ได้มีการเสริมแต่งรายละเอียดต่างๆให้หลากหลายมากขึ้นที่เรียกว่าเป็นรายการวาไรตี้หรือรายการรูปแบบปิกนิกะบันเทิง และได้รับการต้อนรับด้วยดีเพราะความสามารถของพิธีกรคนเดิม ประกอบกับมีฐานคนดูเก่าที่ปูทางไว้แล้วจาก "ที่นี่ กรุงเทพฯ" ทำให้ตั้งแต่นั้นมารายการสัมภาษณ์ทั้งสองรายการกลายเป็นคู่แข่งทางจอแก้วไปทันที ทั้งในด้านการตลาดของผู้ชมรายการและด้านการตลาดทางธุรกิจโฆษณา

จากจุดนี้เองที่ปลูกเร้า และสร้างความดึงดูดให้แก่ผู้ผลิตรายการต่างๆ หันมาสนใจรูปแบบรายการสัมภาษณ์ และศึกษาวิธีการเพื่อผลิตรายการประเภทนี้ "...รายการสัมภาษณ์จึงปรากฏโฉมทางจอแก้วตามกันมาติดๆ เช่น รายการสภากาแฟ ทางช่อง 11 และรายการจันทร์กระพริบ ทางช่อง 7 ..." (มีเดีย, 2533 : 110) และในเวลาไม่นานก็ได้มีการผลิตรายการสัมภาษณ์มากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ขณะนี้มีการสัมภาษณ์มากเกือบ 20 รายการโดยเปรียบเทียบรายการสัมภาษณ์ที่มีออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 ช่อง ดังนี้

- พ.ศ.2525 มีทั้งหมด 6 รายการ (มติชน, 2525 : 10)
- พ.ศ.2535 มีทั้งหมด 8 รายการ (มติชน, 2535 : 12)
- พ.ศ.2536 มีทั้งหมด 15 รายการ (ทีวีพูล, 2536 : 100-103)
- พ.ศ.2537 มีทั้งหมด 18 รายการ (ทีวีพูล, 2537 : 100-103)
- พ.ศ.2538 มีทั้งหมด 20 รายการ (ทีวีพูล, 2538 : 92,98,104,110)
- พ.ศ.2539 มีทั้งหมด 20 รายการ (ทีวีพูล, 2538 : 92,98,104,110)

เห็นได้ชัดว่ารายการประเภทสัมภาษณ์ที่มีในแต่ละปีได้มีจำนวนที่เพิ่มขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตรายการย่อมต้องมีมากแน่นอน บรรดาผู้ผลิตรายการจึงเกิดคำถามขึ้นว่าจะทำเช่นไรให้รายการของตนมีความโดดเด่นและได้รับความนิยม

สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดคือเนื้อเรื่องที่นำมาเสนอนั้นมีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น จากแต่เดิมที่เน้นการสัมภาษณ์ที่มากด้วยสาระเนื้อหาในเรื่องหนักๆ โดยการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือจากหน่วยราชการ เช่น รายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง รายการบ้านเมืองของเรา เป็นต้น แต่ต่อมาเนื้อเรื่องที่นำมาเสนอในช่วงหลังๆ ได้มีการปรับให้เรื่องเบาฟังสบายมากขึ้น หรือหากเป็นเรื่องที่หนักและจริงจัง รายการเหล่านี้ก็ได้สร้างสรรค์เพิ่มเติมเพื่อดึงดูดความน่าสนใจ ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งประเด็นถึง "การเล่าเรื่อง" ของรายการสัมภาษณ์ที่มีใช้รายการที่มีการถามตอบธรรมดา แต่มีวิธีการถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ โดยมีกรณีศึกษาคือ รายการเจียด ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. และรายการเจาะใจออกอากาศทางสถานีช่อง 5 เพราะรายการสัมภาษณ์ทั้งสองเป็นรายการที่ได้รับการกล่าวถึงทั้งจากคำวิจารณ์จากสื่อมวลชนแขนงต่างๆ และผู้ชมทางบ้านเป็นจำนวนมาก

ในปี พ.ศ.2534 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ได้สร้างกลยุทธ์ใหม่ โดยได้นำเวลาหลังข่าวให้บริษัท เจ เอส แอล จำกัด ผลิตรายการในรูปแบบบันเทิง ทางบริษัท เจ เอส แอล จำกัด จึงได้สร้างสรรค์รายการขึ้นใหม่ที่มีใช่เป็นละครแต่เป็นรายการประเภท "วาไรตี้ อิน เกม แอนด์ ทอล์ค โชว์" คือ มีการสัมภาษณ์พูดคุยผสมผสานด้วยละครและเกมโชว์ ด้วยสาเหตุที่ว่า "ต้องการให้คนดูมีโอกาสเลือก" (ลาวัลย์ ชูพินิจ, สัมภาษณ์ อ้างถึงใน วัฏจักร ธันวาคม 2533 : 8) จากการผลิตรายการในรูปแบบนี้ นับว่าเป็นการสวนกระแสแกว่งการโทรทัศน์ในช่วงนั้นที่กำลังนิยมละครกันเป็นอันมาก

ดังนั้นทางบริษัทจึงได้มอบหมายให้ วัชระ แววุฒินันท์ เป็นผู้ควบคุมในการผลิตรายการร่วมกับ สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ โดยใช้ชื่อรายการว่า "เจาะใจใส่ใจ" โดยมีพิธีกรชาย 2 ท่าน คือ ดำรง พุฒตาล และสัญญา คุณากร เริ่มออกอากาศเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2534 โดยเรื่องที่น่าเสนอจะเป็นเรื่องของดารารหรือผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นหลัก ด้วยความเชื่อที่ว่า "...ถ้าไม่ใช่ดาราก็ไม่สามารถสร้างความสำเร็จบนหน้าจอโทรทัศน์ได้..." (สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2541) ดังนั้นทีมงานจึงต้องทำงานภายใต้นโยบายดังกล่าวของบริษัทฯ ด้วยการสรรหาดาราหรือผู้ที่มีชื่อเสียงเท่านั้นมาเป็นแขกรับเชิญในรายการ โดยนำเสนอเรื่องความสัมพันธ์ของคู่บุคคลที่เป็นแขกรับเชิญ ทั้งคู่สามีภรรยา คู่พ่อลูก คู่พี่น้อง หรือคู่เพื่อน เป็นต้น หลังจากนั้นจึงหยิบเอาความสัมพันธ์ของทั้งคู่มาเล่นเกมด้วยการทายใจกัน

ทว่าแม้แขกรับเชิญจะเป็นดารารหรือผู้ที่มีชื่อเสียงก็ตาม รูปแบบรายการในแนวนี้ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จทั้งด้านคนดูและด้านการขาย จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรายการใหม่ "...พิธีกรทั้งสองคงไม่ชอบที่จะเปลี่ยนเป็นเกมโชว์ เพราะพิธีกรทั้งสองก็เคยผ่านงานประเภทนี้มาแล้ว โดยเฉพาะคุณดำรง พุฒตาลที่คลุกคลีกับรายการประเภทนี้มาเป็นเวลานาน ประกอบกับเงื่อนไขทางเวลาที่คุยกับสถานีด้วยว่าจะไม่ใช่รายการเกมโชว์ ซึ่งตอนนั้นรายการสัมภาษณ์เพิ่งเกิดไม่เยอะ เช่น ที่นี้ กรุงเทพฯ สีหุมาสแควร์ ตลาดยังมีอีกเยอะ แล้วเรื่องรูปแบบนั้นได้พิสูจน์หรือยังว่ารายการสัมภาษณ์จะไปไม่รอด และสามารถที่จะปรับไปได้ จึงได้ข้อสรุปมาเป็นรายการสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว..." (สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2541) จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรายการเป็นรูปแบบรายการสัมภาษณ์ด้วยเงื่อนไขทางการตลาดและความสามารถของพิธีกรทั้งสอง เมื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายการแล้ว จึงได้เปลี่ยนชื่อรายการเป็น "เจาะใจ" สำหรับเรื่องที่น่าเสนอก็ยังเน้นเรื่องของดารารเช่นเดิม โดยในครั้งนั้นได้เชิญครอบครัวของ เกียรติ กิจเจริญ (ชูไม้ก๊ก) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ตลอดทั้งรายการเป็นครั้งแรก พบว่าในวันที่ออกอากาศเรื่องนี้ได้รับความสนใจ

จากผู้ชมทางบ้านมาก ยิ่งทำให้ความเชื่อที่ว่าเรื่องของดาราคือเรื่องที่น่าเชื่อถือได้ ดังนั้นเรื่องที่จะนำมาสัมภาษณ์จึงเป็นเรื่องของผู้มีชื่อเสียงเท่านั้น

จนวันหนึ่งเกิดปัญหาในการทำงานบุคคลที่มีชื่อเสียงติดต่อไว้ไม่สามารถมาเป็นแขกรับเชิญได้ ทีมงานต้องรีบหาเรื่องอื่นมานำเสนอแทนเพื่อจะได้มีเรื่องส่งออกอากาศ แต่ขณะนั้นเป็นวันหยุดสงกรานต์การติดต่อใครก็เป็นไปด้วยความลำบาก จนเมื่อสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ อดีตผู้ควบคุมการผลิตรายการเจาะใจได้อ่านพบเรื่องบ้านสงเคราะห์สุนัขพิการเป็นพันตัวในหนังสือชีวิตต้องสู้ ซึ่งเป็นที่มาแห่งแรงบันดาลใจให้ไปถึงสถานที่แห่งนั้นเพื่อสอบถามข้อมูล

"...สิ่งแรกที่พบ คือ ภาพคนกำลังให้อาหารสุนัขพิการหลายร้อยตัว ในฐานะที่เราเป็นคนทำทีวี ภาพที่เห็นเราพอมองออก และรู้สึกภาพนี้เป็นภาพที่แรงและกระแทกใจมาก หากคนทางบ้านเห็นคงจะรู้สึกเช่นกัน..." (สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2541) นั่นเพราะการนำเสนอภาพทางโทรทัศน์สามารถใช้การถ่ายทำด้วยเทคนิคโทรทัศน์ด้วยมุมกล้อง แสง เสียง ที่สามารถสื่ออารมณ์ของภาพให้เกิดความหมายและสร้างการรับรู้แก่ผู้ชมทางบ้านด้วยเช่นกัน

จึงได้มีการสอบถามข้อมูลจนได้เรื่องราวที่ครบถ้วน พบว่าเรื่องบ้านสงเคราะห์สุนัขพิการเป็นเรื่องที่ดีมาก และในที่สุดเรื่องนี้ก็ได้มีการบันทึกเทป ปรากฏว่าหลังจากเรื่องนี้ได้ออกอากาศแล้วกลับเป็นเรื่องที่สร้างความฮือฮาให้แก่ผู้ชมทางบ้านมากกว่าเรื่องอื่นที่เป็นเรื่องของดารานักแสดงในสัปดาห์ก่อนและหลังนี้ จากจุดนี้ทำให้ความเชื่อที่ว่ามีความเชื่อที่ว่ามีความน่าสนใจให้กับผู้ชมทางบ้านจึงได้เปลี่ยนไป ทำให้ผู้ใหญ่ในบริษัท เจ เอส แอล จำกัด เริ่มให้ทีมงานนำเรื่องของบุคคลทั่วไปที่มีเรื่องราวที่น่าสนใจมานำเสนอได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของดารานักแสดงหรือผู้มีชื่อเสียงเพียงอย่างเดียว

จากความบังเอิญที่เกิดขึ้นเช่นนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่เราคาดคิดว่าอาจจะไม่ประสบความสำเร็จ หรือ สิ่งที่เราคาดคิดว่ากลับประสบความสำเร็จนั้น จึงเกิดคำถามว่าเนื้อหาและการนำเสนอในลักษณะใดจึงสามารถดึงดูดความน่าสนใจจากผู้ชมทางบ้านได้

ต่อมารายการเจาะใจได้เวลาออกอากาศเพิ่มเป็น 1 ชั่วโมงเต็มในปีพ.ศ.2538 เนื่องจากได้รับการยอมรับจากผู้ชมทางบ้านในระดับที่น่าพอใจ โดยที่เนื้อเรื่องที่น่าเสนอนั้นเป็นเรื่องของบุคคลทั่วไป หรือหยิบยกประเด็นทางสังคม และเรื่องของชาวบ้านมานำเสนอมากกว่าเรื่องของดารานักแสดงหรือผู้มีชื่อเสียง เช่น ที่มีครูกับเด็ก ผู้ประกาศศักดิ์ศรีแห่งดอกคำใต้ หรือวิกฤตมลพิษ

เป็นต้น "...ปี 2538 ถือว่าเป็นปียุคทองของเรื่องของสังคม จนถึงเรื่องสุดท้ายที่แรงที่สุดคือ ภูมิปัญญา ปกาะกะญอ ที่ออกอากาศถึง 2 อาทิตย์ติดกัน ซึ่งไม่มีเรตติ้งเลย ทางผู้ใหญ่เริ่มไม่พอใจเพราะเมื่อเรตติ้งตกก็ย่อมมีปัญหากับการขายโฆษณาด้วย ตอนนั้นจึงต้องมีการประชุมเพื่อปรับปรุงรายการให้เนื้อหาอ่อนลง เป็นตลาด และมีจุดขายมากขึ้น..." (ศศิวิลาศ ภาสบุตร, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2541) โดยเนื้อเรื่องเหล่านี้มักเป็นเรื่องที่เครียด และหนัก นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าในช่วงเวลาเดียวกันนั้นมี "รายการสี่ทุ่มสแควร์" เป็นรายการวาไรตี้เน้นความสนุกสนาน เรื่องราวอยู่ในความสนใจของคนทั่วไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีช่อง 7 ในช่วงเวลาเดียวกัน จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เรตติ้งของรายการเจาะใจตกลง ดังนั้นในช่วงหลัง เรื่องราวที่นำเสนอก็เป็นเรื่องดรามาสลับมากขึ้น เช่น เรื่องขวัญภิรมย์ หลิน จตุรงค์ มกจ๊ก หรือเรื่องราวของลูกตลก เป็นต้น และพบว่าในช่วงนั้นรายการเริ่มได้รับความสนใจจากผู้ชมดีขึ้นกว่าแต่ก่อน

จากจุดนี้เองอาจเป็นสิ่งที่ทำให้รายการเจาะใจเริ่มที่ปรับเปลี่ยนเนื้อหารายการหันมามองเรื่องราวของบุคคลที่มีชื่อเสียง ทำให้ผู้วิจัยพบว่ารายการเจาะใจต้องมีการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะคล้ายนโยบายเดิมของบริษัท ที่เน้นเรื่องของบุคคลที่มีชื่อเสียง แต่ทว่าก็มีได้เน้นเพียงประเด็นนี้ประเด็นเดียว ยังได้มีการนำเรื่องของบุคคลที่อยู่ในความสนใจของผู้ชมทางบ้านมานำเสนอเช่นกัน แม้บุคคลเหล่านี้จะมีไต่ดาราหรือผู้มีชื่อเสียงก็ตาม แต่ทว่าเป็นผู้ที่มีเรื่องราวน่าสนใจ หรือ อาจเป็นบุคคลในข่าวตามหนังสือพิมพ์ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าลักษณะการนำเสนอที่มีอาจทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีชื่อเสียงของรายการเจาะใจได้นั้นเป็นเพราะ รายการเจาะใจก็เป็นรายการโทรทัศน์ที่ต้องพึ่งพากับระบบทางธุรกิจ โดยเอเยนซีโฆษณาจะซื้อเวลาเพื่อสนับสนุนรายการก็ย่อมต้องเช็คจากยอดเรตติ้งด้วยเช่นกัน

"...ตอนนี้เศรษฐกิจไม่ดี ก็ขอยุ่เฉยๆ แม้เมื่อก่อนจะไม่สนใจเพราะคิดว่าเป็นรายการภาพพจน์ ทำเพื่อกล่อง เรามีรายการจันทร์กระพริบที่ทำได้ทั้งกล่องและเงิน รายการยุทธการขยับเขียงอกที่ทำเพื่อเงินอย่างเดียวแล้ว เป็นต้น แต่ตอนหลังไม่ได้แล้วทุกรายการต้องได้ทั้งกล่องและเงิน บริษัท เจ เอส แอล เป็นบริษัทที่ทำธุรกิจโทรทัศน์ ดังนั้นก็ต้องนึกถึงด้านธุรกิจด้วย ความยากของรายการเจาะใจ คือ ต้องได้ทั้ง สาระทางเนื้อหา และ เงิน คือ ขายได้ด้วย ซึ่งบางตอนก็ได้บางตอนก็ไม่ได้..." (วีรณา ไอ์พารักษ์ธรรม, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2541)

อาจกล่าวได้ว่ารายการเจาะใจ ซึ่งผลิตรายการโดยบริษัทเจ เอส แอล จำกัด นั้น เป็นอุตสาหกรรมบันเทิงที่ต้องมีการพึ่งพิงเรตติ้งและระบบทางธุรกิจเพื่อความอยู่รอด ดังนั้นผู้วิจัยจึง

ต้องการศึกษาว่าเมื่อมีธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้องเช่นนี้ มีผลต่อการคัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนออย่างไร

นอกจากรายการเจาะใจจะได้เวลาออกอากาศเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยยังพบว่าในช่วงปีเดียวกันนี้ รายการสัมภาษณ์ต่างๆได้รับความสนใจจากผู้ชมทางบ้านมาก ทำให้มีรายการสัมภาษณ์ผลิตรายการทางโทรทัศน์มากขึ้นถึง 20 รายการ โดยหนึ่งในนั้นก็คือรายการ "เจียด" ซึ่งในช่วงเวลานั้นทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ให้เวลาผลิตรายการในวันอังคารช่วง 23:00 น.- 24:00 น. ความยาว 1 ชั่วโมงเต็ม "...ตอนที่ช่อง 3 มาบอกว่ามีเวลาให้จะทำใหม่ตอนห้าทุ่ม เราก็บอกว่าเราไม่ทำหรอก เวลาตอนห้าทุ่มมันลำบากต่อรูปแบบรายการที่จะคิดทำและที่สำคัญคือเวลาตอนนี้เป็นเวลาไม่ดี ด้านการขายโฆษณามันก็ลำบาก...แต่พอคุยไปคุยมา นึกได้ว่าเราเคยคิดรายการไว้รายการหนึ่งซึ่งมันเหมาะกับเวลาในช่วงนั้น ก็เลยตัดสินใจที่จะทำ..."(ก่อเกียรติ ลิมปพัทธ์, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2541)

โดยทางบริษัทบอร์น แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด ได้มีโครงเรื่องจาก ไตรภพ ลิมปพัทธ์ คือเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ร้ายอย่างไม่คาดคิดได้ และเหตุการณ์ร้ายๆเหล่านี้สามารถพบเจอได้บ่อยขึ้น ทั้งจากการอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ หรือข่าวโทรทัศน์ก็ดี "...คุณไตรภพเลยคิดว่า ถ้าคนเราต้องตกอยู่ในสถานการณ์อย่างนั้นบ้างจะเป็นอย่างไร และ ที่เขารอดชีวิตมาได้เพราะอะไร...เราจึงได้นำโครงเรื่องนี้มาปัดฝุ่นคิดกันใหม่ ..."(ก่อเกียรติ ลิมปพัทธ์, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2541)

เมื่อมีแนวเรื่องในการนำเสนอแล้ว ทีมงานจึงได้นำเรื่องนี้เข้าที่ประชุมและได้ช่วยกันคิดสร้างสรรค์จากโครงเรื่องที่ได้มา เน้นการนำเสนอเรื่องราวของบุคคลต่างๆที่เคยประสบเหตุการณ์ที่ไม่ดีมาก่อน คือ เกือบเสียชีวิต เกือบถูกข่มขืน หรือในเหตุการณ์ต่างๆที่น่ากลัว แต่บุคคลเหล่านี้ก็สามารถรอดมาได้ ด้วยเนื้อหาที่มีลักษณะเช่นนี้ จึงได้ใช้ชื่อรายการว่า "เจียด" เพื่อให้เป็นอุทาหรณ์สอนใจผู้ที่มีโอกาสได้รับฟัง "...ถ้าเรามานั่งบอกก็ไม่มีใครเชื่อหรอก เหมือนเวลาที่เราโดนเตือนว่าอย่าขับรถเร็วนะ หรือ พี่รู้ไหมถ้าทำนะมันจะเกิดเรื่องที่ไม่ดี ยิ่งคนใกล้ตัวพูดยิ่งทะเลาะกันเปล่าๆ..." (ก่อเกียรติ ลิมปพัทธ์, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2541) ดังนั้นรายการเจียดจึงมีเพื่อเป็นข้อคิดในการใช้ชีวิตประจำวัน รวมทั้งเป็นอุทาหรณ์ในการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้ายเช่นนั้นอีก หรือ หากต้องพบกับสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้นย่อมสามารถเป็นแนวทางในการแก้ไขเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายกัน โดยเนื้อหาที่ทางรายการเจียดต้องการนำเสนอ จึงเป็นเรื่องของบุคคล ที่

ต้องพบกับเหตุการณ์ร้าย อันตรายจากภัยพิบัติต่างๆจนเกือบเอาชีวิตไม่รอดด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน

ด้วยวัตถุประสงค์ของรายการเป็นเช่นนี้เนื้อเรื่องที่จะนำมาเสนอจึงต้องเป็นเรื่องอันตรายต่างๆที่ทำให้เกือบเอาชีวิตไม่รอด แม้เรื่องราวเช่นนี้จะมีเกิดขึ้นมากในสังคมไทย แต่ทว่าการหาข้อมูลของทีมงานย่อมเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ดังนั้น สิ่งทีใกล้ตัวที่สุดของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ก็คือกลุ่มดารานักแสดงที่สามารถสอบถามข้อมูลได้สะดวก และที่สำคัญคือผู้ผลิทย่อมมั่นใจว่าเมื่อเป็นเรื่องของกลุ่มบุคคลที่มีชื่อเสียงเหล่านี้ย่อมสามารถสร้างความน่าติดตามได้ในระดับหนึ่ง

เมื่อวันอังคารที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2538 รายการเจียดออกอากาศเป็นครั้งแรก โดยได้นำเรื่องของรัตนภรณ์ อินทรกำแหง ดาราอาวุโสมานำเสนอ ทว่าเรื่องราวเกี่ยวกับการเกือบเสียชีวิตของดาราท่านนี้ได้มีการนำเสนอจากสื่อต่างๆหลายแขนงแล้ว ย่อมทำให้ผู้ชมทางบ้านอาจได้รับทราบเรื่องราวเช่นนี้มาบ้างแล้ว

“...นำเคียดตายชนิดหนึ่งที่เขารับเชิญคืนแรก คือ รัตนภรณ์ อินทรกำแหง ที่เปิดเผยเรื่องราวของตนมาแล้วหลายรายการ ทั้งทีวี และนิตยสาร คำร้องขอของผู้ดำเนินรายการที่ขอให้ชมจนจบรายการก่อนจะตัดสลับใจ จึงอาจเชิญชวนชวนไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย...” (มติชน. มกราคม 2538 : 14)

ถึงกระนั้นก็ตามเรื่องราวที่นำเสนอในรายการเจียด ในช่วงแรกยังเป็นเรื่องของดาราเหมือนเดิมถึง 8 ครั้งติดกัน เพียงแต่ทีมงานได้พยายามนำเสนอเรื่องที่ยังมิเคยปรากฏอยู่ในสื่อใดมาก่อน หรือหากเคยมีออกทางสื่อบ้างแล้วก็ต้องออกน้อยที่สุด ทว่าเรื่องของดาราที่นำเสนอทั้งหมดมีเพียง 12 ครั้งเท่านั้น โดยในครั้งที่ 9 เป็นเรื่องราวของผู้ชมทางบ้านที่ได้มาเล่าเรื่องที่ถูกรคนขับรถแท็กซี่เพื่อหวังฆ่าชิงทรัพย์ แต่ในที่สุดก็สามารถรอดมาได้ ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ผู้ชมทางบ้านเป็นผู้เล่าเรื่อง ซึ่งสามารถสร้างความฮือฮา และช่วยจุดกระแสให้ผู้ชมทางบ้านเริ่มส่งเรื่องราวของตนมาให้ทางทีมงานได้พิจารณา และหลังจากนั้นเนื้อเรื่องของรายการเจียดจึงเป็นเรื่องของบุคคลทั่วไปเท่านั้น แต่ทว่ายังมีเรื่องราวของดาราที่ได้บันทึกเทปเก็บไว้และออกอากาศอีกเพียงเหลือเพียง 7 เรื่องเท่านั้น

หลังจากที่ได้ออกอากาศได้เพียง 10 เดือนรายการเจ็ดได้มีการย้ายเวลาออกอากาศจาก วันอังคาร เวลา 23:00 - 24:00 น. มาเป็นทุกวันเสาร์ เวลา 18:00 - 18:45 น. ความยาว 45 นาที ต่อมาในวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2539 รายการเจ็ดได้ย้ายเวลาออกอากาศใหม่อีกครั้ง ซึ่งเป็นเวลาที่ดีกว่าเดิม คือ ทุกวันศุกร์ เวลา 23:00 - 24:00 น ความยาว 1 ชั่วโมง และในที่สุดสถานีโทรทัศน์ สีช่อง 3 ได้มีการปรับผังรายการใหม่โดยรายการเจ็ดได้ยุบรายการ โดยออกอากาศครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2540 รวมระยะเวลาที่ออกอากาศทั้งสิ้น 2 ปี 9 เดือน

แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องเวลาก็ตาม ทว่ารายการเจ็ดยังคงเน้นการนำเสนอเรื่องราว เช่นเดิม โดยไม่มีเรื่องของดาราเลย ทว่าเป็นเรื่องของบุคคลทั่วไปทั้งหมด ที่ส่งจดหมายมาจากทั่วประเทศ จึงทำให้รายละเอียดของเนื้อหาแตกต่างกันออกไป ทั้งเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมเมือง และ สังคมต่างจังหวัด

ในขณะที่เดียวกันช่วงปีพ.ศ. 2539 รายการเจาะใจได้ขอเวลาออกอากาศเพิ่มขึ้นเป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที ด้วยเหตุผลที่ว่า "...หลังจากที่รายการเจาะใจได้ออกอากาศมาจนถึงวันนี้ปรากฏว่าได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นที่น่าพอใจ...จากเวลาที่ผ่านมาสิ่งที่ยังคงเป็นปัญหาในการนำเสนอคือเรื่องของเวลาที่ไม่มีเพียงพอ เนื่องจากผู้ที่เชิญมาในรายการแต่ละคนมีเรื่องน่ารู้และเป็นประโยชน์หรือคติข้อเตือนใจให้กับผู้ชมได้อย่างดี...แต่เมื่อเวลาออกอากาศบางประเด็นที่สัมภาษณ์จำเป็นต้องตัดทิ้งไปอย่างน่าเสียดายด้วยเวลาที่มีจำกัดเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้น จึงมีความรู้สึกที่อารมณ์ของผู้ชมไม่ต่อเนื่อง ตรงจุดนี้ทีมงานกำลังหาวิธีแก้ไขเพื่อลดจุดบกพร่องในการนำเสนอให้ได้มากที่สุด..." (จันรรค์ ศิริตัน, สัมภาษณ์ อ่างถึงใน สยามโพสต์ พศกจิกายน 2538 : 10)

ทว่าเมื่อทางรายการเจาะใจได้เวลาเพิ่มขึ้นแล้ว กลับมิได้มีการผลิตรายการเพื่อออกอากาศเพียงเรื่องเดียวต่อหนึ่งสัปดาห์ เพื่อใช้เวลาสัมภาษณ์ให้มากขึ้นตามที่มีการกล่าวไว้ทั้งหมด แต่ทีมงานได้สร้างสรรค์รายการขึ้น ด้วยการเพิ่มช่วง "อย่างนี้ก็มีด้วย" ในช่วงท้ายรายการ เรื่องที่สรรหามาเป็นการรวบรวมเรื่อง "ที่ไม่ปกติ" หรือ "ไม่น่าจะมี" เพื่อเพิ่มสีสันความเข้มข้นให้กับรายการ "...เป็นช่วงของแปลก...นโยบายคือ ต้องการรายการที่ขายได้ด้วย เพราะฉะนั้นเรื่องที่ขายได้คือเรื่องที่คนสนใจ ซึ่งร้อยวันพันปีเรื่องแปลกก็ขายได้ เลยเสนอทำเรื่องนี้..." (วีรณา โฉพารักษ์ธรรม, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2541)

จากลักษณะรายการสัมภาษณ์ทั้ง 2 รายการ ผู้วิจัยพบว่าประเด็นหลักของเนื้อหารายการ เจียดมีความคล้ายกันโดยส่วนใหญ่ จึงเกิดปัญหาขึ้นว่า ผู้ผลิตรายการมีวิธีการเล่าเรื่องอย่างไรที่ทำให้เนื้อหามีความน่าสนใจ ทั้งๆที่เนื้อหาที่พบในรายการมักเป็นเรื่องที่มีจุดเริ่มต้นและจุดจบคล้ายกัน คือ การที่ต้องเกือบเอาชีวิตไม่รอด เจียดที่ต้องสูญเสียทรัพย์สิน หรือ เจียดที่จะถูกข่มขืน เป็นต้น โดยส่วนใหญ่บุคคลที่พบกับเหตุการณ์เหล่านี้สามารถที่รอดชีวิตมาได้ บางส่วนก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ สำหรับรายการเจาะใจผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะเนื้อหาที่หลากหลาย ทั้งเรื่องบุคคลที่มีชื่อเสียง บุคคลทั่วไปที่มีเรื่องราวน่าสนใจ และเหตุการณ์ต่างๆทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม

แต่สิ่งหนึ่งที่รายการสัมภาษณ์ทั้ง 2 รายการมีคล้ายกันคือ เนื้อเรื่องที่นำเสนอเป็นเรื่องราวของบุคคลทั่วไปมากกว่าเรื่องของดารา หรือผู้มีชื่อเสียงซึ่งเรื่องเช่นนี้ย่อมสามารถทำให้รายการเป็นที่สนใจได้ง่าย และส่วนใหญ่ผู้ชมทางบ้านมักสนใจชมเรื่องของบุคคลเหล่านี้ ทว่าทั้ง 2 รายการก็สามารถประสบความสำเร็จ มีผู้ชมทางบ้านสนใจทั้ง 2 รายการเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเกิดข้อสงสัยว่ารายการสัมภาษณ์ทั้งสองรายการนี้มีกลวิธีการเล่าเรื่องอย่างไร จึงทำให้รายการประสบความสำเร็จมีผู้ชื่นชมเป็นจำนวนมาก

สิ่งหนึ่งที่สามารถพบได้ในรายการสัมภาษณ์ทั้ง 2 คือ กระบวนการถ่ายทอดผ่านทางโทรทัศน์เพื่อสร้างการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ดีในเรื่องต่างๆ ทั้งเรื่องของชีวิตบุคคลที่น่าสนใจที่เคยผ่านเหตุการณ์เลวร้าย หรือเรื่องน่ายินดี หรือข่าวสารความเป็นไปที่เกิดขึ้นในสังคมที่อยู่ หรือสังคมที่อยู่ไกลออกไป ดังนั้น เนื้อเรื่อง ที่นำมาเสนออาจถือว่ามีค่ามากที่สุด ทุกสิ่งเหล่านี้เมื่อได้รับชมรับฟังแล้วย่อมสร้างมุมมองในชีวิตประจำวันที่หลากหลายขึ้น เกิดทัศนคติและความคิดในการมองโลกได้กว้างขึ้น หรือสามารถนำมาเป็นบทเรียนสอนใจเพื่อไม่เดินซ้ำรอยกับผู้ที่เคยผิดพลาดมาก่อน และไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้กับอุปสรรคต่างๆที่จะเข้ามาเป็นต้น สิ่งเหล่านี้ อาจนับว่าเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าให้กับรายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์เป็นอย่างมากในการที่จะเรียนรู้หรือรับรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น ที่นับว่าเป็นการรับรู้ประสบการณ์ความรู้ที่มาจากสื่อมวลชน

ในฐานะที่สื่อโทรทัศน์เป็นผลผลิตทางการสื่อสารมวลชนชนิดหนึ่ง การหยิบยกเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต ประสบการณ์ของบุคคลที่น่าสนใจ และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมมานำเสนอนั้น เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดเรื่องกระบวนการสื่อสารแล้ว สามารถสื่อความหมายด้วยวิธีการต่างๆ นานาภายใต้ศักยภาพทางเทคโนโลยีของสื่อโทรทัศน์ เนื้อเรื่องที่เสนอถือว่าเป็น "สาร"

ที่ต้องได้รับการเข้ารหัสหรือการสร้างความหมาย (encoding) จากผู้ผลิตรายการ ตลอดจน “การนำเสนอ” โดยผ่านเทคนิคกระบวนการผลิตโทรทัศน์ที่มีภาษาเฉพาะในการสื่อความหมายในรูปแบบทั้งด้านภาพ แสง เสียง และเทคนิคพิเศษตามขั้นตอนของสื่อประเภทนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกระบวนการเข้ารหัส เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมให้เกิดความบันเทิงและอุดมการณ์ทางความคิด

พบว่ารายการสัมภาษณ์ทั้ง 2 รายการมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของแต่ละรายการ โดยทั้ง 2 รายการจะมีลักษณะเฉพาะในการนำเสนอที่โดดเด่นและน่าสนใจ จนเป็นที่พูดถึงกันมากทั้งผู้ชมทางบ้านและจากสื่อต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่ามีความน่าสนใจทางวิชาการเป็นอย่างมาก ยิ่งในการที่จะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการสัมภาษณ์ วิธีการเล่าเรื่องของรายการสัมภาษณ์ ซึ่งนอกจากจะให้ความบันเทิงเพลิดเพลินทางอารมณ์แล้ว ยังอาจมีส่วนช่วยทำให้ผู้ชมรายการซึมซับสิ่งต่างๆที่เป็นประโยชน์ ซึ่งการเล่าเรื่องของรายการสัมภาษณ์ทั้ง 2 ก็มีวิธีการเล่าเรื่องที่แตกต่างกันด้วย

ในการผลิตรายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ ที่ทีมงานต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เพื่อที่จะให้รายการของตนเป็นที่ครองใจผู้ชมให้ได้มากที่สุด จากที่ได้กล่าวมานั้นสิ่งสำคัญคือ เนื้อเรื่องที่จะนำมาเล่านอกจากจะมีความแตกต่างไปแล้วยังต้องมีต้องน่าสนใจและน่าติดตามแล้ว ยังต้องมีวิธีการเล่าเรื่องที่ดีและน่าติดตามโดยผู้ผลิตต้องสร้างสรรค์กลวิธีให้เกิดความน่าสนใจและน่าติดตาม เพื่อจูงรูปแบบในการนำเสนอต่างกันออกไป ไม่ใช่เพียงการนั่งสัมภาษณ์ตลอดรายการเท่านั้น แต่ได้มีการนำเสนอแปลกใหม่ เช่น รายการเจียด นำเทคนิคการนำเสนอทางแสง เสียง มาใช้ประกอบการสัมภาษณ์ รายการเจาะใจ นำการแสดงหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เล่านำมาใช้ประกอบการสัมภาษณ์เพื่อสร้างความน่าสนใจ

ฉะนั้นสิ่งสำคัญและน่าสนใจจึงอยู่ที่เนื้อเรื่อง และวิธีการเล่าเรื่องของรายการสัมภาษณ์ทั้ง 2 รายการ มีวิธีการเช่นไรที่สามารถทำให้ผู้ชมทางบ้านเกิดการรับรู้และความเข้าใจที่คล้ายกันเป็นส่วนใหญ่ หรือแม้จะมีความคิดที่ต่างกันแต่ก็สามารถทำให้ผู้ชมทางบ้านสนใจเปิดรับชมกันมาก โดยเฉพาะกรณีศึกษารายการสัมภาษณ์ทั้ง 2 ที่อาจนับได้ว่าประสบความสำเร็จพอสมควรที่ทำให้รายการเหล่านี้เป็นที่กล่าวถึงทั้งจากผู้ชมทางบ้าน และจากคำวิจารณ์ของสื่อมวลชนด้วยกันเอง ดังนั้นจึงเกิดประเด็นที่ต้องการศึกษาคือ “การวิเคราะห์การเล่าเรื่องทางโทรทัศน์ในรายการสัมภาษณ์” เพื่อศึกษาถึงกระบวนการเล่าเรื่องของรายการทั้ง 2 ที่นับว่ามีความน่าสนใจยิ่ง ตั้งแต่การเลือกเรื่องที่จะนำเสนอ การเขียนสคริปต์ ในการสร้างบทบาทความสัมพันธ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์

และผู้ที่เกี่ยวข้อง การเปิดปิดเรื่องที่จะนำเสนอ การวางโครงหรือแนวในการนำเสนอเป็นเช่นไร มีกระบวนการในการเข้ารหัสที่ดีอย่างไร จึงประสบความสำเร็จและสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมทางบ้านได้ รวมทั้งสามารถสร้างความสอดคล้องให้เกิดกับผู้ชมทางบ้านส่วนใหญ่ได้ ทั้งๆที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน แต่กลับสามารถเข้าใจ และสนใจในสิ่งที่คล้ายกันได้เช่นนี้ หากเป็นดังนี้ ย่อมอาจรับประกันได้ว่ารายการสัมภาษณ์ทั้ง 2 มีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิต และมีประสิทธิภาพในการเล่าเรื่องต่อการสร้างความหมายให้เกิดขึ้นในรายการสัมภาษณ์ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนเชื่อมโยงถึงกันอันประกอบขึ้นเป็นรายการสัมภาษณ์รายการหนึ่งที่ประสบความสำเร็จ

ปัญหำนำในการวิจัย

1. ลักษณะประเด็นเรื่องราวที่นำเสนอและองค์ประกอบด้านเนื้อหาของการเล่าเรื่องในรายการสัมภาษณ์มีลักษณะอย่างไร
2. การเข้ารหัสในการสื่อความหมายในรายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์มีรูปแบบอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงลักษณะประเด็นเรื่องราวที่นำเสนอและองค์ประกอบด้านเนื้อหาของการเล่าเรื่องทางโทรทัศน์ในรายการสัมภาษณ์
2. เพื่อเข้าใจถึงการเข้ารหัสเพื่อการสื่อความหมายในรายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเฉพาะรายการสัมภาษณ์ 2 รายการคือ รายการเจียด และ รายการเจาะใจ ที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ เฉพาะปีพ.ศ. 2539 เหตุที่เลือกศึกษาในช่วงเวลานี้เพราะ รายการสัมภาษณ์ได้รับความนิยมจากผู้ชมทางบ้านเป็นจำนวนมาก โดยพบว่ารายการทั้ง 2 ได้เวลาในการออกอากาศเพิ่ม ย่อมแสดงให้เห็นว่าสภาพสังคมไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และมีการพัฒนาทางสังคม จึงทำให้บริษัทผู้ผลิตรายการมีการแข่งขันกันสูงและย่อมนำมาซึ่งการสร้างสรรค์รายการให้มีรูปแบบที่น่าสนใจ เพื่อสร้างความนิยมจากผู้ชมทางบ้าน ดังนั้น รายการทั้งสองได้มีการสะท้อนสิ่งเหล่านี้โดยผ่านทางรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาที่ต่างกัน ดังนี้

■ รายการ เจียด ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เน้นเรื่องราวที่เคยประสบในด้าน เลวร้าย รุนแรง หรือความประมาท จนเกือบเอาชีวิตไม่รอด เพื่อผู้ชมทางบ้านจะได้ทราบว่หนทาง แห่งความประมาทนั้นย่อมนพบจุดจบเช่นไร หรือการระแวงระวังภัยที่จะได้ไม่มาเกิดขึ้นกับตน

■ รายการเจาะใจ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เน้นการสะท้อนภาพของเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม เหตุการณ์ต่างๆที่อยู่ในความสนใจของคนในสังคม ซึ่งผู้ชมทางบ้านจะได้ทราบ และรับรู้ว่ในสังคมขณะนี้ เป็นเช่นไร

นิยามศัพท์

รายการสัมภาษณ์	หมายถึง รายการถามตอบทางโทรทัศน์ที่มีพิธีกรหรือผู้สัมภาษณ์ ทำหน้าที่เป็นตัวย่นโรงโดยการพูดเป็นหลักหรือเป็นแกนนำในรายการ หรือทำตัวเสมือนเป็นเจ้าบ้านโดยทำหน้าที่ทั้งพูดคุยเชิญ ชักถาม หรือ สัมภาษณ์แขกรับเชิญหรือผู้ให้สัมภาษณ์ ตอบคำถาม และเล่าเรื่อง เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้ทั้งสาระและความบันเทิง ซึ่งรูปแบบ รายการเป็นทั้งการสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว
การเล่าเรื่อง	หมายถึง การดำเนินเรื่องราวในรายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์โดย แขกรับเชิญเป็นผู้เล่าเรื่องหรือเหตุการณ์จากการชักถามของพิธีกร ถึงเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นจนจบเหตุการณ์ ไม่ว่าจะใช้ การเปิดเรื่องด้วยตอนจบหรือเปิดเรื่องแบบธรรมดา คือ การเริ่มตั้งแต่ จุดเริ่มต้นเหตุการณ์ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการเล่าเรื่องของแต่ละบุคคล รวมทั้ง มีการแสดงโชว์ หรือ มีแสงสี และกระบวนการถ่ายทอดผ่านเทคนิค โทรทัศน์เพื่อเสริมให้เรื่องราวเหล่านั้นสมบูรณ์ และมีความน่าสนใจ ยิ่งขึ้น
การเข้ารหัส	หมายถึง กระบวนการในการนำเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอมาเข้ารหัส โดยการเขียนสคริปต์ การถ่ายทำ (เช่น การใช้มุมกล้อง การจัดแสง เป็นต้น) และการตัดต่อ โดยผ่านเทคนิคการถ่ายทำทางโทรทัศน์เพื่อให้เกิด ความหมายตามที่ผู้ผลิตต้องการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การเล่าเรื่องทางโทรทัศน์ในรายการสัมภาษณ์
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงรายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และ วัฒนธรรมไทยในการสร้างสรรค์แนวการสัมภาษณ์ต่อรายการสัมภาษณ์
3. เพื่อเป็นแนวทางสร้างสรรค์การผลิตรายการสัมภาษณ์ในด้านวิชาการ